

‘Landjepik’ in Kenia komt van binnen en van buiten

Van onze correspondent
Kees Broere

NAIROBI Vroeger ging er een christelijke saus overheen. Volgens een gezegde dat in Afrika de ronde doet: ‘Toen de kolonisten kwamen, hadden wij het land en zij de Bijbel. Ze vroegen ons de ogen te sluiten en te bidden. Wij baden. Toen we de ogen weer openden, hadden wij de Bijbel en zij het land.’

In Kenia ging het niet anders. De voornamelijk Britse kolonisten kozen voor zichzelf de beste stukken grond. De bewoners moesten verdwijnen, of als semi-slaaf werken op de boerderijen. Zo kwamen in het gebied waar met name leden van het Kikuyu-volk woonden, veel blanken terecht.

Hun leven in delen van Kenia zoals de ‘Happy Valley’, ver van het muffe post-Victoriaanse moederland, bleef decennia tamelijk ongestoord. Maar het conflict over het gestolen land bleef sluimeren en werd een van de belangrijkste redenen voor de opstand van de zogeheten Mau Mau, Kikuyu-strijders die voorgingen op de weg naar Kenia’s onafhankelijkheid.

‘De band tussen de landkwestie en geweld is daarna nooit helemaal verdwenen’, zegt Lumumba Odenda van de Kenya Land Alliance, een particuliere organisatie die naar alle vormen van ‘landjepik’ onderzoek doet. Lang niet altijd is in het conflict sprake van

een buitenlander of buitenlandse mogendheid.

Al direct na de onafhankelijkheid in 1963 deed de eerste president, Jomo Kenyatta, wat Britse boeren vóór hem hadden gedaan. Kenyatta en zijn vertrouwelingen deelden grote stukken

---

De landkwestie werd een instrument om kiezers te bespelen

land uit, al dan niet ter compensatie van eerder benadeelde boeren uit het eigen Kikuyu-volk.

Een aantal van hen kwam terecht in de Riftvallei, waar van oorsprong vooral de Kalenjin woonden. Tientallen jaren leefden verschillende volken er vredig naast elkaar. Maar na 1991, toen een einde kwam aan eenpartijstaat, werd bij verkiezingen de landkwestie steeds ook een politiek geweldsinstrument om kiezers te winnen dan wel af te schrikken.

Eerst op betrekkelijk kleine schaal, maar na de fel betwiste verkiezingen van eind 2007 liep het uit de hand, met name in de Riftvallei. De strijd leek etnisch, maar was vooral ingegeven door diepgewortelde onmin over de verdeling van schaarse grond.

Jaren geleden verscheen het rap-

port van de commissie Ndungu, over illegale landtransacties in Kenia. Maar pas met de huidige minister van Land, James Orengo, lijkt er een effectieve aanpak te komen.

Tegen deze achtergrond speelt de ‘neokolonialistische’ vorm van landaankoop en -verhuur in Kenia een vrij bescheiden rol. Twee jaar geleden trokken verhalen over verhuur aan Qatar van 40 duizend hectare in de kwetsbare delta van de Tanarivier veel aandacht. ‘De plannen lijken niet verdwenen’, meent Odenda, ‘maar de regering doet er erg schimmig over.’

Iets dergelijks geldt voor een bio-brandstoffenproject – ook in de Tana-delta – en een gebied van duizenden hectaren aan de noordoostkust van het Victoriameer, waar een Amerikaans bedrijf belangstelling voor zou hebben. Daarnaast zijn buitenlandse mogendheden, waaronder Libië, ook op kleinere schaal actief, met het verwerven van grond voor luxe hotels.

In een land waar de meeste mensen afhankelijk zijn van werk in de landbouwsector, terwijl slechts 15 procent van de grond te bebouwen is, blijft de landkwestie hoog opspelen, of het nu gaat om binnenlandse of buitenlandse bemoeienis. Met alle gevaren van dien, meent Odenda. Land uitgeven aan buitenlanders die voor de export leveren, terwijl een regering moeite heeft haar eigen bevolking te voeden, noemt hij ‘roekeloos’.